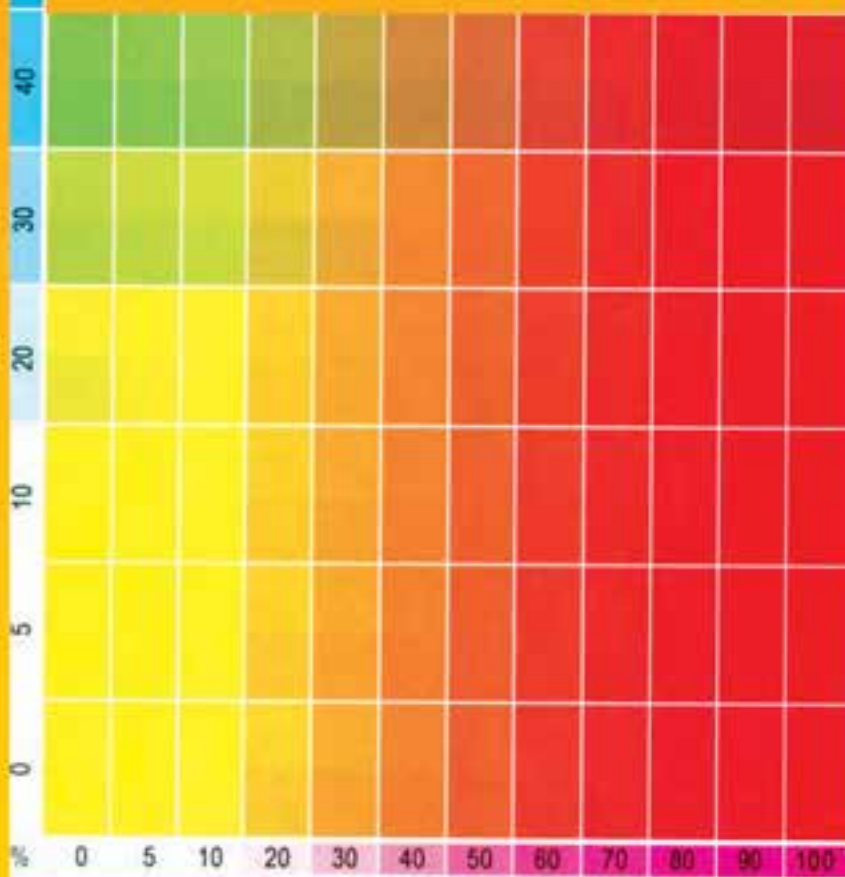

توانایی به کارگیری کمتر است های هفتگانه در ارانده ای آثار جسمی

واحد کار ۱۴

توانایی به کارگیری کنتراست‌های هفتگانه در اثر تجسمی

اهداف رفتاری:

از هنر جو انتظار می‌رود در پایان این واحد کار:

- با مفهوم کنتراست‌های رنگی و سیاه و سفید آشنا شود.
- کنتراست‌های هفتگانه‌ی رنگ را بشناسد.
- کنتراست‌های هفتگانه را در آثار هنرهای تجسمی شناسایی کند.
- آثار تجسمی را با در نظر گرفتن کنتراست‌های هفتگانه اجراء نماید.

۱-۱۴ کنتراست رنگ

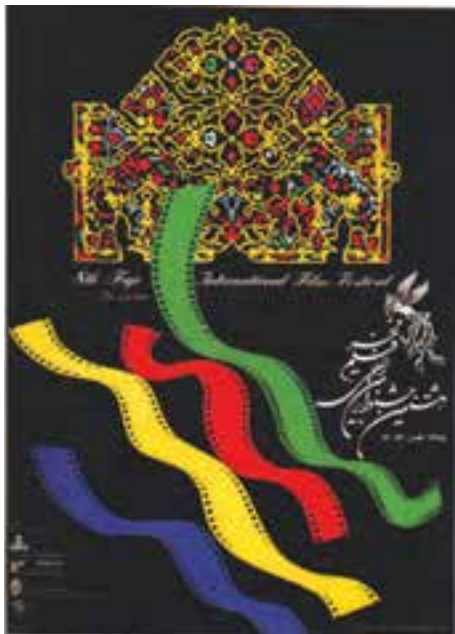
منظور از کنتراست در مبحث رنگ، علاوه بر وجود تضاد میان رنگ ها، وجود روابطی است که تأثیرات متقابل رنگ ها بر یکدیگر را از نظر بصری مورد بررسی قرار می دهد. آگاهی هنرمند نسبت به چگونگی به کارگیری کنتراست های مختلف و برقراری روابط میان رنگ ها در یک اثر هنری، تأثیر آن را بر مخاطب بیش تر کرده و پیام مورد نظر صاحب اثر را به راحتی منتقل می کند.

کنتراست های هفت گانه رنگ عبارتند از:

۱. کنتراست ته رنگ
۲. کنتراست تیرگی - روشنی رنگ
۳. کنتراست رنگ های سرد و گرم
۴. کنتراست رنگ های مکمل
۵. کنتراست همزمانی رنگ ها
۶. کنتراست کیفیت
۷. کنتراست کمیت یا وسعت سطوح رنگ ها

۱-۱-۱۴ کنتراست ته رنگ

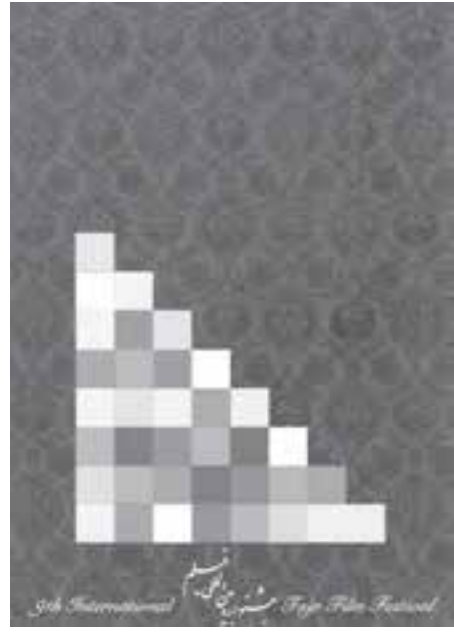
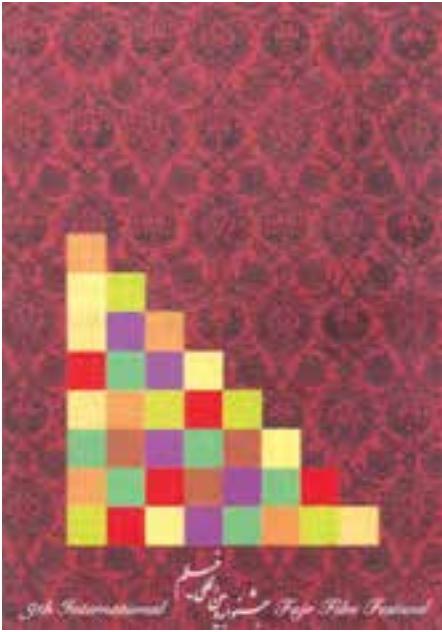
این کنتراست که از ساده ترین کنتراست های رنگی است با استفاده از رنگ های خالص که با سیاه، سفید و خاکستری مخلوط نشده باشند به وجود می آید. بنابراین منظور از رنگ های خالص فقط رنگ های اصلی نیست. هر چند شدیدترین کنتراست ته رنگ میان سه رنگ اصلی زرد، قرمز و آبی به وجود می آید. در رنگ های درجه ی دوم و سوم که از رنگ های اصلی فاصله می گیرند، از شدت کنتراست ته رنگ نیز کاسته می شود.

استفاده از کنتراست ته رنگ در پوستر هشتمین جشنواره ی بین المللی فیلم فجر. مرتضی ممیز

۱-۱-۲ کنتراست تیرگی - روشنی رنگ

تأثیری که این نوع کنتراست روی مخاطب اثر هنری می گذارد پس از کنتراست ته رنگ از اهمیت ویژه ای برخوردار است. تیرگی و روشنی، رنگ ها و شکل ها را از یکدیگر متمایز می کند و درک بصری ما از برجستگی و فرورفتگی اشیا و دوری و نزدیکی آن ها به میزان تیرگی و روشنایی آن ها بستگی دارد. تیرگی و روشنایی رنگ ها تحت تأثیر نوری که بر آن ها تابیده می شود، تغییر می کند. وقتی از شدت نور کاسته می شود رنگ های گرم مثل قرمز تیره تر و رنگ های سرد مثل آبی روشن تر به نظر می رسند. استفاده از کنتراست تیرگی و روشنی در یک اثر هنری قدرت تأثیرگذاری رنگ ها را بیش تر می کند.

به درجات تیرگی و روشنی رنگ‌های موجود در پوستر بین‌المللی فیلم اثر مرتضی ممیز در تصویر سیاه و سفید آن دقت کنید.

سوال: به نظر شما استفاده از کنتراست تیرگی - روشنی در این پوستر چه مفهومی دارد؟
سوال: پس از مطالعه‌ی سایر کنتراست‌های رنگ بگویید چه کنتراست‌های دیگری در آن وجود دارد؟

۳-۱۴ کنتراست رنگ‌های سرد و گرم

سردی و گرمی رنگ‌ها و کنتراستی که از طریق به کارگرفتن آن‌ها در کنار یکدیگر ایجاد می‌شود بر پایه‌ی یک حس درونی و از طریق قوه‌ی بینایی احساس می‌شود. در میان رنگ‌ها می‌توان قرمز نارنجی را پرحرارترین و سبز آبی را سردترین رنگ احساس کرد. البته برای تفکیک رنگ‌های گرم و سرد مرز مشخصی وجود ندارد. زیرا رنگ‌ها تحت تاثیر سایر رنگ‌هایی که در مجاورت آن‌ها قرار گرفته‌اند یا احساس درونی مخاطب سرد یا گرم به نظر می‌رسند. رنگ‌های گرم معمولاً نزدیک‌تر و رنگ‌های سرد حتی اگر در فاصله‌ی یکسانی هم قرار داشته باشند، عقب‌تر دیده می‌شوند. بنابراین با بهره‌گیری از درجه‌ی حرارت رنگ‌ها می‌توان علاوه بر نمایش دوری و نزدیکی در یک اثر هنری، پرسپکتیو جوی را نیز نشان داد.

کنتراست رنگ‌های گرم و سرد در پوستر سقاخانه.

اثر قباد شیوا

۵-۱-۱۴ کنتراست همزمانی رنگ‌ها

تاثیر عمومی رنگ‌ها روی حس بینایی و رابطه‌ای که میان رنگ‌های مکمل وجود دارد کنتراست همزمان را به وجود می‌آورد. وقتی ما یک رنگ را مشاهده می‌کنیم چشم در همان لحظه رنگ مکمل آن را از نظر بصری طلب می‌کند و اگر این رنگ وجود نداشته باشد، چشم و ذهن انسان آن را به وجود می‌آورد.

۶-۱-۱۴ کنتراست کیفیت

منظور از کیفیت، حالت خلوص و اشباع رنگ است. از قرار گرفتن یک رنگ خالص در کنار رنگ‌های ناخالص که با سیاه، سفید، خاکستری و یا رنگ مکمل خود مخلوط شده‌اند، کنتراست کیفیت رنگ ایجاد می‌شود. درخشش و درجه‌ی خلوص یک رنگ، زمانی که در مجاورت رنگ‌های ناخالص قرار بگیرد بیش‌تر می‌شود. برعکس اگر رنگ‌های ناخالص در کنار رنگ‌های خالص قرار بگیرند کدرتر به نظر می‌رسند.

از کنتراست کیفیت در یک ترکیب برای به نمایش گذاشتن اوج درخشش رنگ‌ها و جذابیت آن‌ها استفاده می‌شود.

بهره‌گیری از رنگ‌های خالص در کنار رنگ‌های ناخالص توسط فرانکو بالان برای نشان دادن بازی‌های المپیک زمستانی

۷-۱-۱۴ کنتراست کمیت یا وسعت سطوح رنگی

استفاده از کنتراست‌های تهرنگ، سرد و گرم و کیفیت برای نشان دادن شدت کنتراست وسعت سطوح رنگی نقش بسیار مهمی دارد. زیرا خلوص، گرمی و درخشش رنگ‌ها تاثیر قوی در ایجاد این نوع کنتراست دارند. رابطه‌ی بزرگی و کوچکی سطوح رنگین در ایجاد این کنتراست نقش اصلی را به عهده دارد و این رابطه باید به گونه‌ای باشد که هماهنگی میان رنگ‌ها برقرار شده و هیچ کدام از آن‌ها به لحاظ بصری بر دیگری برتری خاصی نداشته باشد. به عنوان مثال یک لکه‌ی تیره در میان رنگ‌های روشن برای نشان داده شدن نیاز به سطح بزرگتری دارد ولی یک لکه‌ی روشن برای جلوه کردن میان رنگ‌های تیره باید وسعت سطح کمتری داشته باشد.

بنابراین میزان درخشش و خلوص رنگ و میزان بزرگی سطح یا لکه‌ی رنگی در ایجاد این نوع کنتراست نقش مهمی دارند.

تفاوت میزان درخشش رنگ‌ها نسبت به یک‌دیگر مبنای ایجاد تناسب میان سطوح رنگی است. به همین دلیل ارزش‌های عددی رنگ‌های مکمل را نسبت به یک‌دیگر را در این‌جا می‌آوریم:

سبزه: سبز، رنگ بهار و رویش است. رنگ امید و زندگی دوباره و بیانگر دانش و ایمان معنوی، نشانه‌ای از صعود آسمانی و عروج عرفانی است. در دین اسلام نیز سبز رنگی مقدس و محترم است.

نارنجی: نارنجی، رنگ بلوغ، جوانی و شادابی است. این رنگ مکمل آبی است و حرارت آن در کنار این رنگ به اوج می‌رسد و نشاط را افزایش می‌دهد.

بنفش: بنفش، رنگی مرموز و مبهم است. وقتی به ارغوانی نزدیک می‌شود هراس‌انگیز به نظر می‌رسد. البته ارغوانی با تونالیته‌های بالا نشانه‌ای از مراسم با شکوه و با عظمت است. بنفش وقتی به آبی متمایل می‌شود، خیال‌انگیز و اسرارآمیز است و هرگاه با سفید مخلوط شود زیبا و وجدآور می‌شود. این رنگ در محصولات آرایشی زنانه کاربرد زیادی دارد.

هنگام استفاده از رنگ‌ها، ویژگی‌های آن از قبیل: ارزش‌های هیجانی، درجه‌ی حرارت و ارزش‌های نمادین آن‌ها را در نظر بگیرید.

هر رنگ باید با محتوای محصول ارتباط داشته باشد. به‌عنوان مثال رنگ‌های مورد استفاده در فرآورده‌های مربوط به بانوان باید به نوعی مهربانی، ملایمت و مواظبت را تداعی کرده و با مسائل عاطفی مرتبط باشند. برای یادگیری بهتر کنتراست‌ها و مفاهیم رنگ‌ها به بررسی کامل نگاره‌ی کشته شدن سیاوش می‌پردازیم:

رنگ‌های موجود در تصویر و مفاهیم آن‌ها:
طلایی: درخشش طلایی بین سایر رنگ‌ها نور مقدسی را جلوه‌گر می‌سازد که با وجود به کار رفتن در زمین قتلگاه از حد نور زمینی فراتر است و حاوی احساسی معنوی و روحانی است. به کار گرفتن این رنگ روی زمینی که محل قتل سیاوش است با توجه به خاصیت فناپذیری طلا، به عقیده‌ی راسخ نگارگر در مورد نابود نشدن انسان پس از مرگ بر می‌گردد. از طرف دیگر زرنشان ساختن بازویند قاتل سیاوش قدرت او را نشان می‌دهد.

سبزه: مفهوم این رنگ در ابتدای مبحث رنگ، در کاربرد نمادین رنگ‌ها توضیح داده شد.

لاجورد: رنگ آبی لاجوردی بیش‌تر از سایر رنگ‌های آبی، ویژگی‌های این رنگ را به نمایش می‌گذارد. آبی سمبل دوستی و صداقت، روشنی و آرامی و کنایه از وفاداری می‌باشد و نوعی توازن و

هماهنگی بین فرد و سایرین برقرار می‌سازد. آبی وقتی تاریک می‌گردد، معنی غم و نیستی و مرگ و اندوه را به خود می‌گیرد. به کارگیری این رنگ در بسیاری از قسمت‌های نگاره علاوه بر ایجاد تعادل رنگی به خاطر غم و اندوه مرگ سیاوش است.

آبی: انواع مختلف آبی تقریباً از ویژگی‌های مشترکی برخوردارند. در فرهنگ اسلامی چون آسمان به رنگ آبی بوده و جایگاه فرشته‌ها، خدا و موجودات پاک می‌باشد، دارای تقدس و احترام خاصی است. گنبد‌ها و مناره‌های آبی مانند پلی بین زمین و آسمان محسوب می‌شوند.

سفید: سفید به میزان بسیار زیاد در سرتاسر تصویر به کار گرفته شده و از نوعی ریتم در به کارگیری برخوردار است. خاصیتی مثبت، تهییج‌کننده، نورانی، فضا‌دار، ظریف و لطیف دارد و سمبل خلوص، عفت، پارسایی، عصمت، بی‌گناهی و حقیقت است.

شاید نقاش خواسته مسئله‌ی بی‌گناهی سیاوش را که دیگران در برابر آن سکوت کرده‌اند، با به کارگیری سفید به عنوان سمبل بی‌گناهی فریاد بزند و از طرف دیگر با آوردن در کنار سیاه که حداکثر تضاد را داراست، مخالفت خویش را با سکوت انسان‌ها در برابر کشته شدن یک انسان بی‌گناه نشان دهد.

سیاه: سیاه برخلاف سفید بی‌تحرک و ساکن است. شاید دلیل به کارگیری آن در کش‌های نظاره‌گران نیز به همین خاطر باشد که ساکت و ساکن هستند و قدمی برای نجات و اثبات بی‌گناهی سیاوش بر نمی‌دارند.

قرمز: قرمز، رنگ خون و سمبل حیات و زندگی است. در مذاهب نیز سمبلی از مرگ و عزا می‌باشد. استفاده از آن در لباس سیاوش هم به همین دلیل است.

قهوه‌ای: چنان که در تصویر مشاهده می‌کنید نقاش با استفاده از چند رنگ محدود، طیف وسیعی از رنگ‌ها ساخته و توانایی‌های مختلف قهوه‌ای را به وجود آورده است. قهوه‌ای فضای آرام و بی‌تحرک را نشان می‌دهد. کنتراست‌های رنگی موجود در تصویر:

کنتراست تیره - روشن: این تضاد در بالاترین حد بین سیاه و سفید و بین سایر رنگ‌ها نیز دیده می‌شود. کنتراست کمیت: این نوع کنتراست، بین رنگ‌های آبی و نارنجی و همچنین سبز و قرمز در تصویر به چشم می‌خورد.

کنتراست سرد و گرم: رنگ‌های گرم قرمز، نارنجی و قهوه‌ای در کنار رنگ‌های سردی مثل آبی این نوع کنتراست را در تصویر ایجاد کرده است.

خودآزمایی

۱. منظور از کنتراست رنگ چیست؟
۲. کنتراست‌های هفتگانه‌ی رنگ را نام ببرید.
۳. شدیدترین کنتراست ته رنگ میان کدام رنگ‌ها وجود دارد؟
۴. کنتراست مکمل را توضیح دهید.
۵. کنتراست کمیت یا وسعت سطوح رنگی را توضیح دهید.

تمرین

۱. تعدادی از آثار تجسمی هنرمندان را بررسی کرده و کنتراست‌های رنگی موجود در آن را بنویسید.
۲. سطوح ساده‌ی هندسی را در یک کادر A4 ترسیم نموده و سپس کنتراست ته رنگ را در آن نشان دهید.
۳. یک اثر تجسمی موجود را انتخاب کرده و مجدداً آن را با به کارگیری کنتراست‌های مکمل و تیرگی - روشنی رنگ، اجرا نمایید.
۴. به گروه‌های پنج نفری تقسیم شوید و هر کدام از اعضای گروه پنج مربع 3×3 را رنگ‌آمیزی نموده و سپس به وسیله مربع‌های رنگ‌آمیزی شده روی یک مقوا کنتراست سرد و گرم ایجاد نمایید.
۵. سه تصویر رنگی به کلاس آورده و پس از شناسایی کنتراست‌های رنگی موجود در آن‌ها، کنتراست‌ها را در ترکیب‌بندی جدیدی که با استفاده از شکل‌های هندسی و غیرهندسی در کادرهای 20×20 ایجاد نموده‌اید به کار ببرید.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱. در کنتراست ته رنگ کدام رنگ‌ها به کار برده می‌شود؟
 الف) فقط رنگ‌های اصلی
 ب) رنگ‌های خالص که با سیاه، سفید و خاکستری مخلوط نشده باشند
 ج) خاکستری‌های فام دار
 د) سیاه، سفید، خاکستری
۲. کنتراست همزمانی رنگ میان کدام رنگ‌ها به وجود می‌آید؟
 الف) رنگ‌های اصلی
 ب) رنگ‌های مکمل
 ج) رنگ‌های درجه‌ی سوم
 د) تونالیته‌های مختلف یک رنگ
۳. نسبت رنگ نارنجی به آبی در کنتراست کمیت کدام است؟
 الف) ۶: ۶
 ب) ۲: ۴
 ج) ۴: ۸
 د) ۳: ۹
۴. پرحرارت‌ترین و سردترین رنگ به ترتیب کدامند؟
 الف) قرمز نارنجی - آبی
 ب) قرمز - آبی
 ج) قرمز نارنجی - سبز آبی
 د) نارنجی - آبی